

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE
D E C I Z I E**

cu privire la admiterea recursului declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale,

în cauza de contencios administrativ intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Țiței Aliona împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, cu privire la anularea actului administrativ și obligarea emiterii actului administrativ favorabil,

împotriva deciziei din 28 februarie 2024 a Curții de Apel Chișinău

*(Dosarul nr. 3ra-407/24)
NR. PIGD2-21191303-01-3ra-15052024)*

Instanța de apel nu a furnizat o motivare adecvată și clară cu privire la momentul de când urmează a fi achitată pensia recalculată

Au examinat anterior cauza judecătoria: Instanța de fond: L. Holevițcaia,
Instanța de apel : V. Sîrbu, A. Braga, V. Negru,

15 ianuarie 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte,*

Diana Stănilă,

Ion Malanciuc, *judcători,*

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 29 decembrie 2021, Țiței Aliona, a depus acțiunea în contencios administrativ împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, prin care a solicitat anularea deciziei Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Râșcani nr.92/2022/47677 din 25.10.2021; anularea deciziei adoptată în procedura prealabilă – decizia CNAS nr.T-2221/21 din 08.12.2021; obligarea CNAS să emită un act administrativ individual favorabil, prin care să calculeze și să achite reclamantei Țiței Aliona, pensia pentru vechime în muncă, în baza calculului Agenției Naționale a Penitenciarelor nr.4/2-8 din 25.08.2021, începând cu 21.12.2016 (f.d.3-4).

2. În motivarea acțiunii a invocat că, a activat în organele afacerilor interne până la 01 aprilie 2013, apoi s-a transferat la Administrația Națională a penitenciarelor și la 20 decembrie 2016 obținând calitatea de pensionar cu calculul vechimii în muncă de 25 ani în temeiul ordinului MAI nr.96 din 20.03.2018 și Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr.78 din 21 februarie 1994 a demisionat în legătură cu plecarea la pensie după vechimea în muncă.

3. A indicat că, prin hotărârea din 13 noiembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani a fost admisă parțial acțiunea înaintată de Aliona Țiței, a fost anulat ca ilegal răspunsul nr.4/2-Ț45/19 din 25 ianuarie 2019 al Agenției Naționale a Penitenciarelor, a fost obligată Agenția Națională a Penitenciarelor să efectueze recalcularea vechimii în muncă a reclamantei Aliona Țiței, cu includerea avantajelor două luni vechime pentru o lună de serviciu, pentru perioada efectuării serviciului în cadrul Batalionului Serviciului de Escortă și Pază a Inspectoratului (Direcție) de Poliție mun. Chișinău: 06 iulie 2000 - 05 iulie 2002. Hotărârea judecătorească menționată a fost menținută prin încheierea CSJ din 16 iunie 2021, dosarul 3ra-335/21.

4. Reclamanta a susținut că, cu actele menționate, s-a adresat la CTAS Râșcani, municipiul Chișinău.

5. Prin decizia din 17 septembrie 2021 a CTAS Râșcani cu nr.92/2021/47677 i-a fost satisfăcută parțial cerința în stabilirea pensiei. Începutul calculării și achitării pensiei s-a dispus din 01 octombrie 2021. Ulterior s-a adresat cu o cerere prealabilă către Casa Națională de Asigurări Sociale prin care a solicitat anularea actului

administrativ emis de către CTAS Rîșcani în partea ce ține de data începerii achitării pensiei.

6. Prin răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale din 08 decembrie 2021 nr. T-2221/21, cererea prealabilă a fost respinsă.

7. Consideră reclamanta că Decizia CTAS Rîșcani din 17 septembrie 2021 și răspunsul CNAS cu nr.T-2221/21 din 08 decembrie 2021 sunt neîntemeiate, nefondate și pasibile de a fi declarate ilegale și anulate.

8. Pe parcursul examinării cauzei, în cadrul ședințelor de judecată reclamanta și-a concretizat cerințele, solicitând anularea în parte a actului administrativ individual defavorabil – decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Rîșcani nr.92/2022/47677 din 25 octombrie 2021, și anume: în partea stabilirii pensiei modificate începând cu data de 01 octombrie 2021; anularea în tot a deciziei adoptată în procedura prealabilă – decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.T-2221/21 din 08 decembrie 2021, obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să emită un act administrativ individual favorabil, prin care să calculeze și să achite reclamantei Țîței Aliona, pensia pentru vechime în muncă, în baza calculului Agenției Naționale a Penitenciarelor nr.4/2-8 din 25 august 2021, începând cu 21 decembrie 2016 și încasarea cheltuielilor de judecată.

9. Prin hotărârea din 13 martie 2023 a Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani, s-a admis acțiunea, s-a anulat în parte actul administrativ individual defavorabil – decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Rîșcani nr.92/2022/47677 din 25 octombrie 2021, și anume: în partea stabilirii pensiei modificate începând cu data de 01 octombrie 2021, s-a anulat în tot decizia adoptată în procedura prealabilă – decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.T-2221/21 din 08 decembrie 2021 și s-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să emită un act administrativ individual favorabil, prin care să calculeze și să achite reclamantei Țîței Aliona, pensia pentru vechime în muncă, în baza calculului Agenției Naționale a Penitenciarelor nr.4/2-8 din 25 august 2021, începând cu 21 decembrie 2016. S-a încasat de la Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova în folosul Alionei Țîței suma de 4 000 de lei cu titlu de asistență juridică. În rest, cerința cu privire la compensarea cheltuielilor de asistență juridică, s-a respins (f.d.58, 65-75).

10. Nefiind de acord cu soluția primei instanțe, la 11 aprilie 2023 Casa Națională de Asigurări Sociale a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii instanței de fond, solicitând admiterea cererii de apel, casarea hotărârii Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani din 13 martie 2023, cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii (f.d.62-64), iar la 04 iulie 2023 a fost depus apelul motivat.

11. Prin decizia din 28 februarie 2024 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale și s-a menținut hotărârea din 13 martie 2023 a Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani.

12. În motivarea soluției sale instanța de apel a reținut că, reclamantei la momentul eliberării din serviciu, eronat i s-a calculat vechimea în serviciu, or, Țîței Aliona avea dreptul la calcularea vechimii în muncă cu avantaje, așa cum la

momentul pensionării, erau în vigoare prevederile pct. 8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr.78 din 21.02.1994, cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă, stabilire și plată a pensiilor și indemnizațiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și sistemului penitenciar, colaboratorilor Centrului Național Anticorupție, care îi conferă acest drept.

13. Astfel, instanța de apel a constatat că, suma pensiei neprimite de intimată din motivul calculării eronate a vechimii în muncă, urmează a-i fi recalculată și achitată ultimei fără limită de timp, calculată în baza certificatului nr.4/2-8 din 25.08.2021 eliberat de Agenția Națională a Penitenciarelor. Or, intimata nu a primit pensia cuvenită din vina organului care i-a stabilit-o, iar neachitarea acesteia în momentul depistării erorii, ar constitui o lipsire nejustificată a intimatei de valoarea patrimonială care i se cuvine în baza legii.

14. Instanța de apel a notat că, instanța de fond în mod just a dispus obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova să calculeze și să achite reclamantei Țîței Aliona, pensia pentru vechime în muncă, în baza calculului Agenției Naționale a Penitenciarelor nr.4/2-8 din 25.08.2021, începând cu 21 decembrie 2016.

15. La 15 aprilie 2024, prin intermediul poștei electronice, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus recurs împotriva deciziei din 28 februarie 2024 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii instanței de fond, cu pronunțarea unei decizii noi.

16. În motivarea recursului a susținut că, soluția instanței de apel este neîntemeiată, și rezultă din aplicarea eronată a legii materiale aplicabile la caz.

17. În opinia recurentei, activitatea Alionei Țîței, nu se încadrează în art. 54 din Legea nr. 1544/93, or în speța dedusă judecății este cert faptul că recalcularea pensiei pentru vechime în muncă a intimatei urmează a fi efectuată în corespundere cu art. 51 din norma menționată, care prevede expres modalitatea de recalculare și achitare a diferenței la pensie.

18. Instanța de apel a interpretat în mod eronat normele de drept material pertinente speței, fapt ce a succedat emiterea unei soluții greșite și neîntemeiate.

19. În opinia recurentului decizia instanței de apel este nemotivată, ca urmare a neelucidării tuturor circumstanțelor importante speței și aplicarea eronată a normelor relevante speței.

20. Prin referința depusă la 15 mai 2024, Țîței Aliona, prin intermediul avocatului Kovali Vladimir, a pledat pentru inadmisibilitatea recursului.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

21. Art. 244 alin. (1) Cod administrativ prevede următoarele:

„(1) Hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.”

22. Art. 245 Cod administrativ relevă că:

„Recursul se depune la Curtea Supremă de Justiție în termen de două luni de la pronunțarea hotărârii sau a deciziei motivate, dacă legea nu stabilește un alt termen.”

23. Art. 245¹ din Codul administrativ prevede că:

”(1) Recursul este admis dacă: a) interpretarea legii din hotărârea sau decizia contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție;

b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție;

c) hotărârea sau decizia vizează drepturile persoanei care nu a fost atrasă în proces;

d) hotărârea sau decizia este arbitrară sau se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor;

e) a fost admis neîntemeiat un apel introdus tardiv;

f) instanța nu a fost compusă potrivit legii sau hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

(2) Temeiurile menționate la alin.(1) lit. c) și d) pot fi invocate în recurs doar dacă au fost invocate în apel sau dacă încălcarea a avut loc în instanța de apel.

(3) Aprecierea probelor dată de prima instanță și instanța de apel este obligatorie pentru instanța de recurs, cu excepția cazului în care se invocă temeiul de la alin.(1) lit. d) sau a cazului în care Curtea Supremă de Justiție examinează cauza după trimitere la rejudecare. La examinarea recursului într-o cauză care a fost trimisă anterior la rejudecare pot fi prezentate probe noi dacă acestea au fost restituite nejustificat sau nu au fost reclamate de către instanța de judecată contrar prezentului cod.”

24. Art. 193 alin. (3) și (3¹) din Codul administrativ:

„Curtea Supremă de Justiție examinează acțiunile în contencios administrativ și cererile de recurs în complete din 3 judecători. În scopul uniformizării practicii judecătorești, completul din 3 judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 5 judecători, iar completul din 5 judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 9 judecători.”

25. Art. 247 din Codul administrativ:

”Recursul considerat admisibil se examinează fără înștiințarea și audierea participanților la proces, cu excepția recursului în care se invocă întemeiat art. 245¹ alin.(1) lit. b) și d). Completul poate decide și în alte cazuri invitarea participanților în ședință pentru a se pronunța cu privire la recursul considerat admisibil.”

26. Art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ:

„(1) În urma examinării recursului, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: b) admite recursul, casează integral decizia instanței de apel și trimite cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs”.

27. Art. 194 alin. (2) din Codul administrativ:

„(2) În procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.”

28. Art. 143 din Codul administrativ:

„(1)Un act administrativ individual ilegal defavorabil poate fi retras în tot sau în parte cu efect pentru viitor sau trecut chiar și după ce a devenit incontestabil.

(2) Aprecierea legalității sau ilegalității unui act administrativ individual se face în funcție de situația la momentul emiterii lui, iar în cazul desfășurării unei proceduri prealabile – de situația la momentul adoptării deciziei cu privire la cererea prealabilă.

(3) Dacă la emiterea unui act administrativ individual de acordare a prestațiilor sociale legislația nu a fost corect aplicată sau s-a pornit de la o stare de fapt care s-a dovedit a fi incorectă și prin aceasta, în mod greșit, nu s-au efectuat prestații sociale corespunzătoare, atunci actul administrativ, chiar și după ce a devenit incontestabil, se anulează în tot sau în parte cu efect pentru trecut sau viitor. Această normă nu se aplică dacă actul administrativ se bazează în esență pe date eronate sau incomplete, pe care persoana defavorizată le-a prezentat intenționat sau din neglijență gravă.

(4) Dacă un act administrativ individual este retras conform alin.(3) cu efect pentru trecut, prestațiile sociale se efectuează conform prevederilor legale corespunzătoare pentru o perioadă de cel mult 3 ani până la retragere. Dacă retragerea se face la cerere, calcularea 7 perioadei pentru care se vor acorda retroactiv prestații sociale se face din momentul depunerii cererii.” „(5) Prevederile alin.(1)–(4) din prezentul articol nu se aplică dacă sunt întrunite condițiile stabilite la art.147 alin.(3).”

29. Art. 13 lit. a) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993:

„Dreptul la pensie pentru vechime în serviciu îl au:

a) militarii care au îndeplinit serviciul prin contract, persoanele din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarii publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri care la 1 iulie 2011 au o vechime în serviciu de cel puțin 20 de ani și 6 luni. În fiecare an ulterior, vechimea în serviciu se majorează, până la atingerea vechimii în serviciu de 25 de ani, conform tabelului expus în lege.”

30. Art. 14 lit. a) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993 prevede că:

„Mărimea pensiilor pentru vechime în muncă se stabilește în următoarele proporții:

a) pentru militarii care au îndeplinit serviciul prin contract, pentru persoanele din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și pentru funcționarii publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri care au o vechime în serviciu stabilită la art.13 lit. a) – 50 procente din suma soldei, iar pentru cei pensionați pentru limită de vârstă sau din motive de boală – 55 procente din suma soldei; pentru fiecare an complet de vechime în serviciu peste vechimea stabilită la art.13 lit. a) – 3 procente din sumele respective ale soldei, dar în total nu mai mult de 75 procente din aceste sume;”

31. Art. 54 din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993:

„Suma pensiei calculată pentru pensionarii din rândurile militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și a funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri și pentru familiile acestora și nesolicitată la timp se plătește pentru perioada precedentă, însă cel mult pentru 3 ani premergători datei solicitării pensiei. Sumele pensiei neprimite la timp din vina organelor care au stabilit sau care plătesc pensia se plătesc pentru perioada precedentă fără limite în timp”

32. Art. 61, alin.(1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993:

„Recalcularea pensiilor stabilite anterior militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarilor publici cu statut special din

sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri și familiilor acestora în legătură cu punerea în aplicare a prezentei legi se efectuează în temeiul documentelor aflate la momentul recalculării în organele de pensionare. Dacă pensionarul va prezenta ulterior acte suplimentare ce i-ar acorda dreptul la majorarea pensiei, recalcularea se va efectua pentru perioada precedentă, dar cel mult pentru 12 luni de la data depunerii actelor suplimentare și nu mai devreme de data punerii în aplicare a prezentei legi.”

33. Art. 195 din Codul administrativ:

„Procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art.169–171.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

Cu referire la termenul recursului:

34. Completul de judecată atestă că decizia contestată a fost notificată recurentului, în mod electronic, la 02 mai 2024 (f.d.117), iar recursul a fost depus la 15 aprilie 2024, deci, cu respectarea prevederilor art. 245 din Codul administrativ.

35. Materialele cauzei atestă că Țiței Aliona a depus acțiune împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, solicitând anularea deciziei Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Râșcani nr.92/2022/47677 din 25 octombrie 2021, și anume: în partea stabilirii pensiei modificate începând cu data de 01 octombrie 2021; anularea în tot a deciziei adoptată în procedura prealabilă – decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.T-2221/21 din 08 decembrie 2021, obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să emită un act administrativ individual favorabil, prin care să calculeze și să achite reclamantei Țiței Aliona, pensia pentru vechime în muncă, în baza calculului Agenției Naționale a Penitenciarelor nr.4/2-8 din 25 august 2021, începând cu 21 decembrie 2016 și încasarea cheltuielilor de judecată.

36. Judecând cauza, prima instanță prin hotărârea din 13 martie 2023 a Judecătoriai Chișinău, sediul Râșcani, a admis acțiunea și a anulat în parte actul administrativ individual defavorabil – decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Râșcani nr.92/2022/47677 din 25 octombrie 2021, și anume: în partea stabilirii pensiei modificate începând cu data de 01 octombrie 2021, a anulat în tot decizia adoptată în procedura prealabilă – decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.T-2221/21 din 08 decembrie 2021 și a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să emită un act administrativ individual favorabil, prin care să calculeze și să achite reclamantei Țiței Aliona, pensia pentru vechime în muncă, în baza calculului Agenției Naționale a Penitenciarelor nr.4/2-8 din 25 august 2021, începând cu 21 decembrie 2016. S-a încasat de la Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova în folosul Alionei Țiței suma de 4 000 de lei cu titlu de asistență juridică. În rest, cerința cu privire la compensarea cheltuielilor de asistență juridică, s-a respins (f.d.58, 65-75).

37. Nefiind de acord cu soluția primei instanțe, la 11 aprilie 2023 Casa Națională de Asigurări Sociale a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii instanței de fond, solicitând admiterea cererii de apel, casarea hotărârii Judecătoriai Chișinău, sediul

Râșcani din 13 martie 2023, cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii (f.d.62-64), iar la 04 iulie 2023 a fost depus apelul motivat.

38. Prin decizia din 28 februarie 2024 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale și s-a menținut hotărârea din 13 martie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani..

39. În motivarea soluției, instanța de apel a conchis că reclamantei la momentul eliberării din serviciu, eronat i s-a calculat vechimea în serviciu, or, Țiței Aliona avea dreptul la calcularea vechimii în muncă cu avantaje, așa cum la momentul pensionării, erau în vigoare prevederile pct. 8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr.78 din 21.02.1994, cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă, stabilire și plată a pensiilor și indemnizațiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și sistemului penitenciar, colaboratorilor Centrului Național Anticorupție, care îi conferă acest drept.

40. Astfel, instanța de apel a reținut că, suma pensiei neprimite de intimată din motivul calculării eronate a vechimii în muncă, urmează a-i fi recalculată și achitată ultimei fără limită de timp, calculată în baza certificatului nr.4/2-8 din 25.08.2021 eliberat de Agenția Națională a Penitenciarelor. Or, intimata nu a primit pensia cuvenită din vina organului care i-a stabilit-o, iar neachitarea acesteia în momentul depistării erorii, ar constitui o lipsire nejustificată a intimatei de valoarea patrimonială care i se cuvine în baza legii.

41. Instanța de apel a considerat că, instanța de fond în mod just a dispus obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova să calculeze și să achite reclamantei Țiței Aliona, pensia pentru vechime în muncă, în baza calculului Agenției Naționale a Penitenciarelor nr.4/2-8 din 25.08.2021, începând cu 21 decembrie 2016.

42. Examinând cauza în raport de motivele de recurs, Completul de judecată ajunge la concluzia că decizia instanței de apel nu poate fi menținută, or aceasta prezintă deficiențe în motivare. Conform prevederilor art. 239 din Codul procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

43. Drept urmare, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție conchide că instanța de apel incorect a constatat și elucidat circumstanțele cauzei și probele prezentate în cest sens, limitându-se doar la aspectele constatate de către instanța de fond. Or, în conformitate cu art. 373 alin.(5) din Codul de procedură civilă, instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

44. Completul de judecată atrage atenția asupra faptului că decizia instanței de apel creează o impresie rezonabilă de superficialitate.

45. Instanța de recurs consideră că instanța de apel nu a furnizat o motivare adecvată și clară în ceea ce vizează obligarea CNAS de a achita Alionei Țiței pensia pentru vechime în serviciu, cu recalcularea acesteia începând cu data de 21 decembrie 2016, în baza calculului Agenției Naționale a penitenciarelor nr. 4/2-8

din 25 august 2021. Instanța de apel s-a abținut de a da un răspuns convingător la expunerile de bază invocate de apelantă.

46. Argumentele formulate în fața sa nu au fost clarificate, deși ultima avea obligația de a se pronunța asupra fiecărui argument, astfel ca acestea să fie răsturnate, pentru a da posibilitate instanței de recurs să exercite controlul judiciar a soluției pronunțate.

47. În context, instanța de recurs menționează că prin decizia din 28 februarie 2024, instanța de apel a conchis asupra temeiniciei pretenției de achitare lui Țiței Aliona a pensiei pentru vechime în serviciu, cu recalcularea acesteia, ținând cont calculul Agenției Naționale a penitenciarelor nr. 4/2-8 din 25 august 2021, începând cu data de 21 decembrie 2016, cu avantaje, așa cum la momentul pensionării, erau în vigoare prevederile pct. 8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994, cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă, stabilire și plată a pensiilor și indemnizațiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și sistemul penitenciar, colaboratorilor, Centrului Național Anticorupție, care îi conferă acest drept.

48. În esență, instanța nu a motivat în ce constă vinovăția Casei Naționale de Asigurări Sociale, responsabilă pentru neachitarea pensiei în perioada invocată de reclamant în acțiunea înaintată, și cum a stabilit termenul pentru care urmează a fi recalculată pensia, iar aceasta poate ridica întrebări cu privire la motivele acestei decizii.

49. În lipsa unei motivări clare, există incertitudini în ceea ce privește raționamentul instanței și modul în care a fost aplicată legea în acest caz.

50. Față de considerentele mai sus expuse, instanța de recurs ajunge la concluzia că soluția adoptată de către instanța de apel este nemotivată.

51. Or, motivarea este o parte a hotărârii în care instanța judecătorească în mod obligatoriu își expune concluziile formulate în privința cauzei deferite spre soluționare. Conform unei jurisprudențe constante degajate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărâri asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și, argumentelor invocate de către părți întru admiterea sau respingerea acestora (cauza Garcia Ruiz vs. Spania, hotărârea din 21 ianuarie 1999).

52. Se reține că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți, ceea ce, în speță, lipsește. Or, principiul procesului echitabil reclamă că hotărârea să fie motivată, justițiabilul având posibilitatea să cunoască motivele care l-au făcut pe judecător să adopte una sau altă soluție și să le conteste dacă sistemul prevedea o cale de atac împotriva acestei hotărâri, lipsa motivării unei decizii judiciare, pune în pericol dreptul la un proces echitabil (cauza Kaufman vs. Belgia, 1986).

53. Astfel, instanțele judecătorești sunt obligate să-și motiveze soluțiile și concluziile, să furnizeze toate răspunsurile la întrebările care sunt pertinente pentru rezultatul procesului și necesită un răspuns special în hotărâre. În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6§1 din CEDO (cauza Hiro Balani vs. Spania, 1994).

54. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reiterat că efectul art. 6 § 1 din Convenție este, inter alia, de a plasa un „tribunal” sub o obligație de a efectua o 12 examinare adecvată a declarațiilor, argumentelor și probelor, fără a prejudicia evaluarea acestora sau a faptului dacă ele sunt relevante pentru decizia sa. Corelând prevederile legale procedurale naționale cu jurisprudența CtEDO referitor la obligația instanțelor naționale de a-și motiva soluțiile, instanța de recurs conchide că circumstanțele expuse anterior denotă că instanța de apel nu și-a îndeplinit obligațiile. Iar aceasta nu poate echivala decât cu încălcarea dreptului la un proces echitabil al recurenteii, inclusiv dreptul de acces liber la justiție în raport cu obligația instanței de „a auzi” justițiabilii, garantat de art. 20 din Constituție și art. 6 § 1 din Convenție.

55. În concluzie, în cazul analizat, Completul de judecată consideră că singura soluție legală și rezonabilă este casarea integrală a deciziei și trimiterea spre rejudecare a cauzei.

56. La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate, să verifice circumstanțele importante și probele administrate și, reexaminând cauza, să emită o hotărâre legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al participanților la proces la un proces echitabil.

57. Conform art. 258 alin. (3), art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale.

Casează decizia din 28 februarie 2024 a Curții de Apel Chișinău, adoptată, în cauza de contencios administrativ intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Țiței Aliona împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, cu privire la anularea actului administrativ și obligarea emiterii actului administrativ favorabil.

Restituie cauza spre rejudecare, la Curtea de Apel Centru, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

Judecători

Diana Stănilă

Ion Malanciuc